

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučju u praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za četrlet Din 150, za pol leta Din 300, za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnine na upravo Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska širokovna zveza

Delavske zahteve pri reviziji socialne zakonodaje.

Delavske zbornice so dobile od ministrstva za socialno politiko poziv, da predložijo svoje mišljenje k reviziji sedanjih zakonov o zaščiti in zavarovanju delavcev in o inspekciji dela. Z ozirom na to je poslalo Centralno tajništvo delavskih zbornic ministrtvu sledeč odgovor:

Poslodavci sabotirajo zakone.

»Predvsem moramo označiti, da je revizionistična akcija s ciljem poslabšanja obstoječe socialne zakonodaje prihajala vedno od strani poslodavskih organizacij in njihovih zbornic. Ta revizija se zahteva pred vsako primeno zakonov in brez kakršnegakoli dokaza, da je v resnici potrebna. Zahteva se enostavno iz zle namere, da se ne prizna zaščita slabejšim, ki je v javnem interesu, in ki brez dvoma mora dobiti interese poslodavcev. Delavske organizacije in delavske zbornice so sistematično odbijale vsako revizionistično akcijo. Kljub temu, da tudi one niso bile zadovoljne z mnogimi odredbami sedaj veljavnih socialnih zakonov, so vendar one stremele za tem, da se zakoni ne menjajo, ampak da se prikrojijo. Radi pravilne ocene situacije je tedaj treba ugotoviti dejstvo, da je delavska javnost skozi 10 let sistematično branila zakonitost, medtem ko so poslodavci sistematično zahtevali sabotažo zakonov. Mi ne želimo, da se v kakršnikoli zvezi postavljamo v vrsto načelnih revizionistov, kamor spadajo samo tisti, ki že več kot 10 let vrše sistematično sabotažo vseh zaščitnih zakonov in organov ter ustanov, ki so nastali iz njih.

S tem pa ni rečeno, da se branimo sodelovati pri poslu, katerega prevzema sedaj ministrstvo. Nasprotno, mi zahtevamo, da sodelujemo. Kajti to sodelovanje ni samo naša zakonita dolžnost, ampak tudi naša zakonita pravica. Radi tega zahtevamo, da bodo v vseh tudi najožjih pripravljalnih odborih, katere bo ministrstvo morda pozvalo za izdelavo mišljenja, zastopane vse delavske zbornice v državi in centralno tajništvo.

Socialna zakonodaja je uspešna

Prehajajoč na načelno stališče, moramo takoj iznesti, da dosedanje izkustvo nikakor ne govori za potrebo poslabšanja dosedanje javne zaščite in zavarovanja delavcev. Nasprotno, se mora reči, da je od vseh ustanov v naši državi pokazala socialna zakonodaja do danes razmeroma najboljše rezultate. Mar naj pustimo v nemar rezultate, katere je dala 10 letna zaščita stanovanjskih najemnikov, zaščita invalidov, zavarovanje delavcev, pri katerem je zainteresiranih okoli 2 milijona prebivalcev, ali rezultate delavnosti delavskih zbornic, inspekcij dela in delavskih strokovnih organizacij? In poleg vseh naših slabosti, katere poznamo mi bolje kakor kdo drugi, in katere smo tudi stalno imeli v vidu, moremo trditi, da nobena druga oblast državne uprave ni pokazala v preteklih 10 letih relativno boljših rezultatov.

Naš zaključek je tedaj, da je treba obstoječo socialno zakonodajo in njene ustanove v glavnem ohraniti in prikrojiti ter iti dalje v označenem pravcu in uvesti socialno zaščito tudi v onih področjih, kjer je do danes še ni bilo.

Zahtevamo enotnost delavske zakonodaje.

Smatramo dalje za svojo dolžnost, da opozorimo na neko škodljivo tendenco novih zakonov, ki teži za tem, da z vrsto posebnih zakonov razbije delavsko zaščito in zavarovanje na predpise za posamezne stroke delavcev. Zahtevamo načelno enotnost socialne zakonodaje. Splošna načela delavske zaščite, delavskega zavarovanja, inspekcije dela in higijskih predpisov morajo biti postavljena v splošnih zakonih, ki naj veljajo za vse stroke delavcev in nameščencev v zasebnih in javnih podjetjih. S posebnimi socialnimi zakoni naj se, ako je to potrebno, ta splošna načela samo potrjujejo ali izboljšujejo, v nobenem slučaju pa ne poslabšujejo. Iz teh razlogov zahtevamo, da je ministrstvo socialne politike centralni državni organ celokupne javne zaščite delavcev in nameščencev vseh strok in da v tem pogledu preneha pristojnost drugih ministrstev. Predvsem opozarjamo, da mora to veljati za rudarsko in za železničarsko pomožno osebje, ki se nahaja danes v pogledu zaščite in zavarovanja izven pristojnosti ministrstva socialne politike.

Kateri novi zakoni so potrebni.

V čem je potrebno spopolniti današnjo socialno zaščito? Naše mišljenje je, da je treba izdati ali posebne zakone, ali pa posebne odredbe v okviru sedanjega zakona o zaščiti delavcev v sledečih vprašanjih:

1. O vajenih radi regulacije njihove posebne zaščite ureditve njihove strokovne izobrazbe, strokovno-nadaljevalnega šolstva, regulacije števila vajencev pri posameznih mojstvih itd.
2. O kolektivnih delovnih pogodbah, njih registraciji in njih pravnem značaju in učinku.
3. O posredovanju pri sporih radi delovnih pogojev.
4. O sodstvu po posebnem postopku v sporih, ki nastajajo iz delovnega razmerja.

To ne spada v obrtni zakon!

O vseh teh vprašanjih govore predpisi v osnutku obrtnega zakona, ki ga je izdelal referent ministrstva trgovine in industrije in ga poslal na javno razpravo, preden je ministrstvo trgovine in industrije samo ta osnutek osvojilo. Mi smo v načelu proti temu, da se vsa gornja vprašanja, ki so eminentno socialno zaščitnega značaja, uredi z obrtnim zakonom.

Obrtni zakon naj uredi izključno vprašanje organizacije raznih vrst obrtov in uredi odnose države napram poslodavcem kot organizatorjem proizvodnje. Vsa vprašanja odnosov med poslodavci in delavci pa so predmet posebnih socialnih zakonov in spadajo izključno pod ministrstvo socialne politike pri čemur pa se more naravno priznati za izvestna tehnična vprašanja sodelovanje drugih ministrstev: trgovine in industrije, prosvete in pravde.

Za osemurnik. Podaljšanje delovnega časa naj dovoljuje minister.

Kar se tiče sedanjega zakona o zaščiti delavcev, smo v načelu zanj. V tem zakonu bi bilo treba zlasti odpraviti nejasnost v pogledu prepovedi nočnega dela v pekarnah in v pogledu izjem glede 8 urnega delavnika. Izkustvo je

pokazalo, da so predpisane sankcije za prekršitev zakonitih predpisov, posebno denarne kazni zelo slabe in da bi jih bilo treba vsekakor poostriiti. Izkustvo je nadalje pokazalo, da so inspektorji dela z nezadostnim čutom odgovornosti dajali dovoljenja za podaljšanje z zakonom predpisanega delovnega časa, ki je bilo vedno spremljano z znižanjem delavskih mezd in so delavci tako delali za isto mezdo 10 namesto 8 ur. Podaljšanje delovnega časa je tako važna stvar, da je za to potrebna ojačena odgovornost in bi taka dovoljenja mogli dajati v izjemnih slučajih edino le ministri socialne politike po zaslišanju delavskih in delodajalskih zbornic, po predhodnem pristanku delavcev in pod pogojem, da delavske mezde ne smejo biti kakorkoli znižane. Dalje bi trebalo predpisati z zakonom za zaščito delavcev v tvorniških stanovanjih.

Letni dopusti.

Od novih ustanov bi bilo treba urediti z zakonom letne plačane dopuste za vse vrste delavcev in nameščencev z ozirom na število let, prebitih na delu.

Delavski zaupniki.

Delavski zaupniki so z dosedanjim zakonom zelo slabo zaščiteni. Trebalo bi predpisati evidentiranje delavskih zaupnikov in jih zaščititi za slučaj odpusta in redukcije. — Za slučaj redukcije, povzročene vsled zmanjšanja dela v podjetju je treba, da se vrši odpuščanje delavcev jemajoč v poštev čas, prebit na delu v podjetju in da na zadnjem mestu pridejo na vrsto delavski zaupniki in člani skupščin delavskih zbornic in samouprav delavskega zavarovanja.

Borze dela naj ostanejo samostojne!

Oddelek sedanjega zakona o zaščiti delavcev, ki govori o državnih borzah dela obče ni stopil v veljavo radi tega, ker dosedaj niso bili nikdar predvideni državni krediti za borze dela. Raditega so se v praksi v nekaterih večjih mestih stvorjene paritetne borze dela iz sredstev delavcev in poslodavcev izkazale v glavnem dobrim. Mislimo, da z upostavljanjem čisto državnih borz dela v naših prilikah ne bo nič in da more ta oddelek zakona odpasti. Vendar je treba borzam dela vsekakor zagotoviti izvestno državno subvencijo, kakor tudi subvencijo samoupravnih oblasti, zlasti pri večjih obustavitvah produkcije. V ostalem je treba, da ostanejo borze dela na sedanjih osnovah kot samostojne samoupravne in paritetne ustanove, pri upravljanju svojih poslov nevezane ne na delavsko zavarovanje, ne na delavske zbornice. Prav tako je potrebno, da se prispevki za Borze dela plačujejo tudi od rudarjev in železničarjev.

Inspekcije dela.

Sedanji zakon o inspekciji dela je v glavnem dober. Nesreča je samo v tem, da imajo inspekcije dela zelo malo materialnih sredstev na razpolago. Radi tega je tedaj brezpogojno nujno potrebno povečati število inspekcij in inspektorjev in uvesti inspekcije za mornarje, za rudarje in železničarje. Da morejo inspektorji dela uspešno vršiti svoj posel je treba z zakonom omogočiti, da se izvestni del njihovih dolžnosti more prenesti na upravno oblast v smislu splošnih smernic inspekcije dela. Naredbe inspekcije dela morajo biti

brezpogojno obvezne za podjetja in da more njih neupoštevanje imeti za posledico tudi odvzete pravice do obratovanja. Načrte podjetja in obratov v pogledu varnosti, naj ocenjujejo inspekcije dela. Posli radi zaposlevanja inozemskih delavcev naj preidejo v pristojnost borze dela, da se tako ne ovirajo inspekcije dela pri vršenju njihovih pravih poslov. Inspektor dela naj zavzema stopnjo visokega državnega uradnika z nezavisnostjo in stalnostjo v službi.

Delavsko zavarovanje.

V pogledu delavskega zavarovanja so delavske zbornice pozdravile odlok kraljevske vlade da izvede z zakonom predpisano zavarovanje delavcev za slučaj onemoglosti, starosti in smrti. To zavarovanje je neobhodna potreba ne samo za 700 tisoč delavcev zavarovanih pri Osrednjem uradu za zav. delavcev in drugih socialnih zavodih, ampak je tudi potreba celokupnega našega gospodarstva. Z uvedbo zavarovanja za starost in onemoglost bi se znatno zmanjšala brezposelnost ker bi onemogli in ostareli delavci odstopili mesta onim, ki so danes brezposelni, medtem ko bi na drugi strani zavarovanje bodičnosti milijonom državljanom pomejlo ogromno moralno korist. Ravno tako brez izvedbe tega zavarovanja ni mogoče sanirati in obdržati sedanje forme zavarovanja, ker bremenijo na današnjem bolniškem zavarovanju veliko število onih, ki sicer niso bolni, ampak so onemogli in ostareli in brezpogojno navezani na bolniško zavarovanje.

Kako naj se izvede starostno zavarovanje.

V javnosti se je pojavila misel, da se more sprovesti to novo zavarovanje brez kakih novih obremenitev delavcev in poslodavcev, in brez subvencije države z enostavnim prihrankom v sedanjih panogah zavarovanja. Delavske zbornice smatrajo za svojo dolžnost izjaviti, da na tej osnovi ni mogoče ničesar zdravega ustvariti. Izvestni prihranki se pač dajo doseči v obstoječih panogah zavarovanja, ali ti so brezpogojno nujni, da se morejo te panoge same konsolidirati in iziti iz kroničnih deficitov, v katerih se nahajajo, kakor tudi, da ustvarijo sebi neko brezpogojno potrebno denarno rezervo. Toda ti prihranki so tako majhni, da ne morejo znašati niti desetino one svote, ki je po zdravem proračunu potrebna, da se izvede zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti in smrti. Izključeno je tedaj, da bi se nove panoge zavarovanja mogle izvesti brez predpisa novih prispevkov. Z ozirom na ogromno socialno in nacionalno gospodarsko vrednost novega zavarovanja, izjavljajo delavske zbornice, da so delavci pripravljeni nositi za sprovedbo svoj odgovarjajoči del finančnih bremen, kateri bi po priliki znašal 1,5% zavarovane mezde. Dalje želimo naglasiti, da se resnejši prihranki v sedanjem delavskem zavarovanju morejo doseči samo z ukinjenjem malih nesposobnih in z ustvarjenjem večjih in za življenje sposobnih Okrožnih uradov za zavarovanje delavcev, katerih število in sedež je treba določiti s samim zakonom.

Kar se tiče ostalih vprašanj zavarovanja mislimo, da je treba, da ostane delavsko zavarovanje vsekakor samoupravno s paritetnim zastopstvom v njegovi upravi zainteresiranih delavcev in poslodavcev.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Premislite!

Kritičen, ponekod celo obupen je položaj viničarja v vsakem oziru, pa najsi bo to v tem ali onem delu slovenskih ali haloških gor.

Slabi delovni pogoji, nezadostne, sramotno nizke plače, skrajno slabo plačano akordno delo, na eni, razne nezgode, kakor suša, dolgotrajna bolezen v hiši, ali nesreča pri živini itd. pa na drugi strani, viničarje sistematično ubijajo. Ako je ta gospodarsko slab, je odvisen od gospodarja, mu izročen na milost in nemilost, ker borba za kruh in obstanek ga prisili, da dela za vsako plačo.

Znano je, da viničar škropi en cel dan za 5 dinarjev, da spravita on in žena v vinograd 5 meterskih stotov umetnega gnojila za božjo plačo. Svoje delo, kakor spravljanje sena za svojo živino, pa opravlja po noči ob luninem svitu, ker po dnevu ni časa za to. Po šestih letih zveste službe mu pa gospodar zabrusi v obraz »marš« in to je pri vseh vinogradnikih enako. Tudi krščanski može so taki. Tako se dogaja povsod, kjer so viničarji najmanj zavedni in najbolj strahopetni. Novi viničarski red, ki ščiti viničarja v mnogem oziru, je uzakonjen po večletni borbi, ima veljavo in moč kakor vsi drugi zakoni, leži skrbno zaprt kje v omari, da ne izve zanj gospodar, sicer bi bil ogenj v strehi. Ali ni kriva neopravičena bojazen viničarja, da se danes viničarski red ne izvaja povsod?

Dejstvo je tudi, da so slaba, tesna in nezdrava viničarska stanovanja izvor raznih bolezni, ker jetika najde največ žrtev v takih viničarskih kočah. — Ako pomislimo, da biva v eni tesni sobici večkrat do 10 oseb, mladi in stari, zdravi in bolni, ter jim ta soba služi za jedilnico, spalnico in kuhinjo obenem, se nam ne zdi čudno, ako trpi v taki družini morala, ako se širi bolezen, da traja ta mesece in celo leta. Zato tudi glede stanovanj določa viničarski red upravičena izboljšanja. Kakšno bedo povzroči bolezen in družini viničarja nam pove primer, kakršnih je vse polno. Viničar ali viničarka zbolijo mogoče ravno po zimi, ko počiva delo v vinogradu, ko se ne zasluži niti pare. Bolniku treba zdravil, boljše hrane in zdravnik, za vse to je treba denarja, a družina je brez sredstev, brez vsakih dohodkov. Edina kravica ali kako prase v hlevu je vse premoženje. Zgodí se, da vsled nezadostne postrežbe in pomanjkanja zdravniške pomoči umre viničar v najlepši življenjski dobi. Tedaj zopet novo breme, novi stroški za ostale, za katere se začne pravi križev pot. Niso redki slučaj, da zaide

viničarjeva družina ob takih in enakih prilikah v dolgove, ker nekje se mora vzeti denar. Pride še najhuje. Dolg žre kakor volk, pravi pregovor, ker dolgovi s čim plačati, se oglasi še eksekutor, edino kravico, svinjo ali celo tudi pohištvo zarubi in viničarjevo gospodarstvo je pri kraju, gospodar se pa ne zmeni zanj.

Pontoč pa nudi organiziranemu viničarju Strok. zveza viničarjev, ker mu nakaže v slučaju bolezni, nezgode, ali smrti v družini, prepotrebno podporo, ga tako reši iz največje stiske tedaj, ko mu nihče drug noče pomagati.

Zadnji čas snuje viničarska organizacija tudi še zavarovalni sklad za živino, da bo viničarju v slučaju nesreče pri živini pomagano v tem in na ta način. Strok. zvezi viničarjev je dana možnost, da potem in v okviru teh prekoristnih in važnih ustanov, kakor so podporni, posmrtninski in starostni sklad, odpre in pokaže viničarju pot do lastnega kreditnega in sploh do gospodarskega združništva, na temelju vzajemnosti, stanovske solidarnosti in samopomoči.

Slab gmotni položaj, zraven pa viničarjevo nezavednost, izrabljajo gospodarji najbolj uspešno v svoje profitarke namene, viničar pa tarna in čaka... Pomislite to tovariši viničarji! Minuli Vas bodo pred sodki naprav organizaciji, minil Vas bo tudi strah pred nasprotniki našega pokreta, ker vedite, da ako pravica govori, tudi krivica ne molči.

Andrej Mir.

Iz centrale: Naša strokovna organizacija bo trdna in nepremagljiva le tedaj, ako bo imela povsod v svojih vrstah sposobne in dovolj izobražene pokretaše. Načelstvo SZV si je stavilo v svoj delovni načrt pospeševanje vsestranske izobrazbe članstva in funkcionarjev sploh; tako se bodo vršili tečajji povsod v krajih, kjer se bo pokazalo najprimernejše. Dne 15. sept. 1929 se bo vršil ob poldevetih tečaj v Gor. Radgoni v dvorani posojilnice. Ta tečaj je namenjen skupinam Gornja Radgona, Kapela, Sveta Ana, in Sv. Benedikt v Slov. goricah. Dnevni red: 1. Poslovanje in dolžnosti naših odborov. Govori Kosič Janez; 2. Viničarska mladina in bodočnost. Govori Andrej Mir; 3. Naš program in voditelji. Govori Peter Rozman.

Ker je ta tečaj velikega pomena za naš pokret v strokovnem, kakor v kulturnem pogledu, zato vabimo vse naše zavedne in agilne tovariše k udeležbi, vsakega pa prosimo, naj povabi seboj še vse naše člane svoje okolice. Razpravljalo se bo vprašanje viničarske mladine, zato naj pridejo tudi viničarski fantje in dekleta. Vsak naj vzame seboj svinčnik in papir,

ako treba kaj zapisati. Uredite si svoje domače posle tako, da boste mogli neovirano vzdržati do konca tečaja. Pridite ob vsakem vremenu in točno. V izobrazbi je naša moč in bodočnost!

Članarina. Pametno bi bilo, glede članarine tako, da bi sedaj, ko se še sploh nekaj zasluži, člani pomislili naprej na zimo in brezposelnost ter si plačali zimске mesece že sedaj. Ravno v zimskih mesecih se bodo spet najbolj oglašali za razne podpore. Kdor ne bo imel plačano, ne more dobiti podpore. Zgodí se včasih, da mora kateri delj časa čakati na nakazilo podpore; vzrok temu je, ker ni imel pri centrali plačane članarine za tisti mesec in se je moralo čakati na obračune od skupin. Poslovnik (glej v člansko knjižico) pa določa, da tisti ne dobi, kateri ni plačal za mesec, v katerem prosi podpore.

Sv. Jakob v Slov. gor. Iz naše okolice se malokdaj kaj sliši; važno pa je sedaj sledeče: Na iniciativo funkcionarja tukajšnje kmetijske podružnice se je nedavno vršil sestanek iste. Šlo je predvsem za izvajanje viničarskega reda. Domači g. župnik Erhatic je zborovalec viničarski red tolmačil ter naglašal potrebo izboljšanja viničarskih prejemkov ravno za izvajanje viničarskega reda. Pojasnil je navzočim, naj se tega ne boje, ker v resnici ni tak, kakor si ga predstavljajo nepoučeni gospodarji, ampak je lahko izvedljiv in za sedanje čase tudi več kakor potreben za ozirom na obupen položaj viničarjev. — Da se ni našla četvorica ljudi, ki so mu ugovarjali, bi sestanek dosegel svoj namen. Tako pa so se zborovalci razšli v gostilno in potem pri poliču vsak po svoje reševali viničarski problem. Tako gospodarji. Nam viničarjem pa velja: Več prave stanovske zavesti, več moči v strokovni organizaciji. Spoznajmo enkrat resnost življenja in opasnost našega položaja. Borili smo se prej za viničarski red, sedaj pa se borimo za izvajanje istega. Pravica je na naši strani, zato bomo tudi zmagali!

Ljutomer. Čudna pismena pogodba je bila od vinogradnika Z. predložena viničarju R., v kateri se nahajajo med drugim tudi te besede: »viničarsko zvezo odpustiti in imamo vse po starem kot je bilo prej«. To se pravi, viničar bi bil pogodbeno obvezan iz organizacije izstopiti ter službeno razmerje s tem gospodarjem držati po prejšnjem starem, že davno neveljavnem viničarskem redu. Sicer je viničar tako službo kakor tudi pogodbo odklonil, poskrbelo pa se je, da bo imenovani vinogradnik moral našo organizacijo priznati in tudi sedanji viničarski red izvajati.

Zavrče. Haloški viničarji zelo napredujemo v svoji organizaciji, kar je zopet pokazal sestanek naše skupine 25. avgusta, katerega se je udeležilo skoraj sto viničarjev. Poročal je tov. Peter Rozman.

Imeli smo več trdnih bojev za naše pravice ter smo zmagali zato, ker smo vselej vzdržali trdno fronto organizacije in s tem smo dvignili zaupanje v lastno moč, tudi pri onih tovariših, kateri so bolj od strani gledali na naše delo. Tovariši! Nikoli ne pozabljajmo, da sloga jači, nesloga pa nas le tlači.

Fram. Po naši »Delavski Pravici« smo tovarišem svoječasno sporočili, da je nekemu tukajšnjemu viničarju bila odpovedana predčasno služba zato, ker je baje s strokovno organizacijo okužil vse francoske viničarje. Sedaj pa sporočamo, da je kompetentna oblast prisodila, da ima doletni viničar ostati do jeseni v stanovanju. Morala se je viničarju tudi poravnati vsa škoda, katero je vsled razmer utrpel. Torej, nikar takoj obupati! Se je pravica! Samo potegniti se je treba zanj. Kjer ne gre posamezno, pa s pomočjo organizacije, katera se vključuje največjim in vsestranskim oviram pri nas v Framu prav lepo razvija. Zato jo držimo in še bolj razširjamo.

Slov. Bistrica. Vršil se je ustanovni sestanek viničarjev iz bistriške okolice. Odzvalo se je precejšnje število tovarišev. O nujnosti in nalogah »Strokovne zveze viničarjev« za vse viničarje, o viničarskem redu in o podpornem kakor starostnem skladu, je govoril tov. Jože Tetičkovič, tajnik francoske skupine. Pristopilo je precejšnje število družin. Upati je, da se bo v kratkem času vršil še ustanovni občni zbor. Tovariši! Tako krepko naprejš! Združimo se vsi, ker le v združeni moči je naš napredek in bodočnost.

Kapela. Moč kapelske skupine in zavednost njenih članov se je pokazala 8. septembra, ko so do zadnjega kotečka napolnili viničarji zborovalno sobo pri g. Lukovnjaku pri Kapeli. Agilni predsednik skupine tov. Vaupotič Franc je zborovanje otvoril in vodil. O gospodarskih in kulturnih nalogah »Strokovne zveze viničarjev« je poročal tov. Peter Rozman. Pri tej priliki so ondotni admontski viničarji ugovarjali načinu pismenih pogodb, po katerih bi morali za del dosedanje deputatne zemlje plačevati najemnino. Tako se je na podlagi teh pogodb ugotovilo več postavk, ki nasprotujejo določbam viničarskega reda. Soglasno se je sklenilo poslati tozadevna resolucija admontskim gospodarjem in merodajni oblasti. Krivica, katera zadene enega našega, zadene nas vse, zato naj velja parola: »Vsi za enega, eden za vse!«

Lesni delavci

Nazarje. Pred kratkim smo poročali o prvem sestanku lesnega delavstva. Ze lahko poročamo, da smo imeli drugi sestanek. Začeli smo z rednim delom, katerega vrši pripravljalni odbor. Precej nas je že. Toda ni zadosti, da se vsi organiziramo z ene žage, ampak potrebno je, da pristopi v našo organizacijo vsak

Atom:

Večnostna vzgoja.

(Delavska okrožnica papeža Leona XIII.)

35. Ali ne bi mogla pokorščina do teh postav že sama uničiti jedra in vzrokov spora?

36. Vendar pa cerkev, ki ima za učenika in vodnika Jezusa Kristusa, skuša doseči več. Ukazuje namreč nekaj popolnejšega, stremi za tem, da bi en razred z najbližjim sosedstvom in prijateljstvom spravila z drugim.

37. Mi namreč ne moremo nepristransko (odkritosrčno) razumeti in ceniti minljivih stvari, če se duh ni bil ozrl na drugo in sicer nesmrtno življenje; če namreč to odzvamemo, bi takoj prenehala oblika in pravi pojem pravosti; da celo ta vesoljna stvarnost bi zgine v temo, ter bi ne bila dostopna nobenemu raziskovanju ljudi. Zato je isto, kar smo se naučili po opominih narave same, tudi krščanska verska resnica, na katero se opira pamet in celi ustroj vere kot na glavni temelj, da bomo resnično živeli tedaj, ko se bomo ločili od tega življenja. Ni namreč Bog človeka ustvaril za te kratkotrajne in minljive stvari, ampak za nebeško in večno (življenje). In izročil nam je zemljo kot kraj prebivanja, ne pa kot sedež bivanja. Nobenega pomena ni za večno blaženost, če imaš bogastvo in druge stvari, ki se imenujejo dobrine, ali če jih nimaš. Zelo velikega pomena pa je, kako jih uporabljaš. Raznih grenkosti, s katerimi je človeško življenje skoro prepleteno, Jezus Kristus s svojim »bogatom odrešenjem« nikakor ni odozel, ampak jih je spremenil v spodbudo čednosti in v predmet zaslužnja. In sicer tako, da noben človek ne more doseči večnega plačila, če ni hodil po krvavih stopinjah Jezusa Kristusa. »Ako bomo z njim trpeli, bomo tudi z njim

kraljevali« (2 Tim. 2, 12). S tem, da je on prostovoljno nase vzel trud in trpljenje, je čudovito ublažil silo (moč) trpljenja in truda. Ne samo z zgledom, ampak tudi s svojo milostjo in da nam stavi pred oči upanje večnega plačila, nam je olajšal prenašanje bolečin, »to namreč, kar je v sedanjem (življenju) našega trpljenja trenutno in lahko, nam pripravlja vse presegajoče večne množine slave v nadzemstvu (nebesih)« (2 Kor. 4, 17).

Resnice, ki jih tu poudarja papež, so tako jasne in same po sebi razumljive, da se človek mora čuditi, kako da kljub temu vidimo, da jih premnogi še vedno premalo upoštevajo, ali naravnost zanamajajo. Lepe cilje imajo pred očmi razni materialistični socialni sistemi, kakor komunizem, socializem itd., toda oni pozabljajo, da imajo pred seboj človeka z vsemi njegovimi slabostmi, ne pa morda svetnika. Socialna revolucija, naj si bo že nasilna ali evolucijska (potom razvoja), sicer začasno res spremeni lastnike oblasti in denarja, toda trajne rešitve ne more prinesti, dokler ne zna trajno spreminjati ljudi in voditi njihovo vzgojo. Tako pa se sadovi revolucije najmanj tekom ene generacije izmalijo, kajti oblast in denar imata tolik vpliv na človeško srce, da prejšnjega zatiranja spremenita v novega samodržca, ki nujno povzroči nov upor. In tako bi se zopet ponavljala stara zgodba...

Zato pravilno poudarja papež velikanski pomen večnostne vzgoje, rekoč: »Mi namreč ne moremo nepristransko razumeti in ceniti minljivih stvari, če se duh ni bil ozrl na drugo in sicer nesmrtno življenje; če namreč to odzvamemo, bi takoj prenehala oblika in pravi pojem pravosti.« Kakor namreč človek ni enak drugemu po telesu, prav tako si nista enaka tudi po duhu. Kakor so različni posamezni čuti pri človeku, tako so različni tudi njegovi čutno-telesni

nagoni in duševna nagnenja, na katera močno vpliva fantazija in temperament. Ta razlika je v svojem temelju sicer del človeške narave, toda njena izobrazba in razvoj sta prepuščena zunanjim vtisom in razumu, ki naj jih vodi in ureja. Človeški razum, oziroma njegova raba pa je odvisna od proste človekove volje. Res je sicer, da more razlika telesnih in duhovnih nagonov zelo vplivati na človekovo prosto voljo, toda ne odstrani je. In če to stori, ne leži temu vzrok v človeški naravi, ampak v posameznem človeku. Res je, da iz čutov in nagonov človeka prihaja po strasteh, temperamentu in čustvih nesreča in poguba za človeka, toda nikakor ni nujno, da bi to moralo biti. Poleg teh nagonov ima namreč človek tudi um in voljo, ki imata nalogo, da vodita človeške nagone in nagnenja, da so mu v korist in ne v škodo. Seveda pa je za to treba vzgoje, ne samo vzgoje človeške pameti, ampak večnostne vzgoje, ki izvira iz človekovega pogleda na onostransko življenje.

Prekrasen izraz pameti je podan v desetero božjih zapovedih, ki so kot naravna postava zapisane v vsakem človeškem srcu. Toda vsakdo, kdor pozna te zapovedi in pozna zgodovino človeških zablod, bo vedel, da je ni zapovedi, ki je ne bi bila že v poteku časa zatemnila človeška strast in samoljublje. Koliko strasti in nadlog, koliko skrbi in bolezni bi bilo človeštvu prihranjenih, če bi bilo ono spolnovalo te zapovedi. Ničesar ne bi vedeli o socialnih krivicah, o socialnih bojih, če bi obadva, delodajavca in delavca vodile te zapovedi. Izginila je sreča, ker je človeštvo zgubilo pojem o pomenu večnostne vzgoje, katere vir je Bog, ker nima on več prve besede v našem javnem in zasebnem življenju. Namesto Boga in njegove vzgoje pa je človeštvo postavilo človeka, mesenega in sebičnega, lakomnega in krutega, ki tepta v prah sočloveka in njegove pravice. Človeški rod ne more ozdraveti, dokler se ne vrne k večnostni vzgoji, ki ima svoj vir in temelj v Bogu.

Iesni delavec iz gornje savinjske doline. Čim več nas bo, bolj bomo upoštevani. Naša parola je: »Vsi v organizacijo!« Moramo pa gledati tudi na to, da se redno udeležujemo vseh sestankov, kateri se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu. Skrbimo vsi, da bomo redni in vztrajni v boju za svoje pravice. — Odbor.

Rudarji

Hudajama. V zadnjem času so se začeli tudi od nas izseljevati rudarji v inozemstvo, povečini v Holandijo. Zakaj se izseljujejo? Zaradi slabih delovnih razmer ter prekomernega šikaniranja, ki je uvedeno pri nas.

Poglejmo samo delo v vodi. Na koliko krajih teče iz stropa, da je rudar ves premočen in mora v takem stanju delati 8 ur. Kako vpliva to na človeka, more občutiti le tisti, ki sam okuša to gorje. To moremo sklepati iz tega, ker se gospodje, ki se jim pritožujemo, iz našega položaja le norčujejo. Toda delavčevega trpljenja po osmih urah še ni konec. Mnogi imajo do dve uri hoda od rudnika do svojega doma, kar bi ne bilo treba, ako bi Trboveljska premogokopna družba in njeni zastopniki imeli vsaj malo sočutja s svojim delavcem. Toda sočutja ti gospodje ne poznajo in zdi se, da imajo peklensko veselje, kadar vidijo trpeti delavca. Da se zabavajo, kadar vidijo, sami sedeč v mehkem kožuhi komodno v kočiji, ko srečavajo delavca-rudarja, ko stopa pozimi po zmrznjeni cesti moker in prezebel, da šklepeta z zobmi. In posledica temu je stalna bolezen, trganje po udih, revmatizem.

To zlo pa bi se lahko zelo omejilo, ako bi TPD imela le malo dobre volje olajšati delavcu njegovo bedno stanje. Napravila naj bi se kopalnica, kjer bi se rudar umil in preoblekel, ter bi tako bilo mnogo manj bolnikov. Toda TPD, ki izdaja velike vsote za luksuzne stvari, ne privoščiti delavcu tako potrebne naprave.

Odpuščajo se pa pri nas ljudje mnogo-krat ne da bi vedeli zakaj, včasih zaradi prav malenkostnih vzrokov. Najbolj žalostno je pa, da je silno razpaseno med delavstvom denuncijantstvo. In gospodje sprejemajo razne laži, naj bodo prinesene od ljudi, ki so zaposleni pri rudniku, ali pa izven njega. N. pr. rudar se zameri sosedu, ta pa sporoči na vodstvo rudnika razne laži o tem rudarju. Rudar se odpusti, ne da bi se zaslišal.

Medtem pa, ko se delavci s strani podjetja šikanirajo in odpuščajo, se skuša preprečiti izseljevanje. Kakor vsak drugi, tako ljubi tudi delavec svoj rojstni kraj. Toda ako mu ne daje kruha ali mu ga jemlje od ust, potem ga pač mora rudar iskati tam, kjer ga dobi.

Povsod pa, kamor pridejo naši rudarji, jih hvalijo kot prvovrstne, pridne delavce. Pri nas pa nas domači in priseljeni priganjači nazivljejo lenuhe, kljub temu, da se toliko mladih rudarjev od naporne dela nakoplje bolezen.

Kdor meni, da pri nas delavec manjka, ta ali razmer ne pozna, ali pa hoče, da bo delovne sile vedno na razpolago več kot dovolj; da zamore podjetnik izbirati in potem priganjati in šikanirati, kakor ga je volja. Slovenci se bomo morali izseljevati, merodajni činitelji pa naj preskrbe, da se bodo izseljenci zaščitili.

Zadružništvo in socializem.

Zadružništvo vodi v socializem, je gospodarski organ socializma. Zadruga kolektivistično vzgaja, s tem vzgaja ljudi za bodoče gospodarsko življenje v socialistični družbi.

So bili ljudje, ki so hoteli zadružništvu pridodati politične naloge. Zadružništvo pa je le kolektivističen (socialističen) gospodarski sistem.

Socializem pa ni samo gospodarski nauk, temveč tudi kulturen in političen, vse življenje obsega, v vse plasti življenja prodira. Govoriti samo o zadružništvu in ne o socializmu, to more le oni, ki stojijo samo na stališču čistega dobička, dividend in tantom. Govoriti o zadružništvu kot o družabnem sistemu, ki socializem izključuje, je polovičarstvo in zadruga brez socializma vzgaja v kapitalizem, postaja kapitalistična postojanka in redi kapitalistični gospodarski red. Zadruga brez socializma je idejno mrtva, ne razgiblje množice, je morda le organ te in te politične stranke in nič več.

Zato naj bo v našezadrugah podan močan idejen temelj.

Če se kaj takega pripeti

se gospa Mica samo smehlja. Kaj pa more mala neboljenka zato. Le hitro čisto obleko za njo in svež predpasnik za mamico, saj vse madaže odstrani brez truda le

Novice.

Doma.

Kraljeve izjave.

Kralj je izjavil francoskemu novinarju Hammerju ob priliki avdijske francoskih solunskih bojnikov med drugim:

»Videli ste našo državo, ki je v polni periodi organizacije in preosnove. Potrebni so bili najbolj energični ukrepi, da čim prej najdemo izhod iz nereda v notranji politiki in da se napravi konec neznosti situaciji, ki je povzročila zmede v narodnih masah in ki je predstavljala nevarnost za narodno edinstvo in njegovo jakost.

Moja vlada dela z vsemi močmi na to, da pomiri duhove in nadoknadi, kar je bilo zamujenega. Naše naloge so ogromne, toda rezultati se že kažejo in to baš opravičuje mojo nado in ojačuje moj optimizem. To ni vojna diktatura in se o tem ne more niti govoriti. To je samo začasen režim z jasno določenim ciljem, režim, ki sem ga uvedel na splošno zadovoljstvo vsega mojega ujedinenega in nerazdeljivega naroda.«

Zakon o srednjih šolah podpisan.

Kralj je podpisal zakon o srednjih šolah, po katerem bodo v bodoče tri vrste srednjih šol: humanistična in realna gimnazija in realka. Le država sme ustanavljati srednje šole. Dosedanje zasebne, med njimi tudi verske srednje šole smejo obstojati dalje. Vse verske in plemenske dijaške organizacije so prepovedane. Dovoljena je le organizacija Rdečega križa.

Jugoslavija in Bolgarija.

Po vesteh iz Ženeve je prišlo na pomenih sestankih med našim in bolgarskim zunanjim ministrom do načelnega sporazuma v zadevi ureditve obmejnih vprašanj med Jugoslavijo in Bolgarijo. Bolgarska vlada je na usta g. Burova izjavila, da v načelu sprejema jugoslovansko stališče glede nevtralne cone in glede likvidacije dvolastiških posestev. Jugoslavija je na drugi strani pokazala napram Bolgariji največjo koncilijantnost v vprašanju reparacij, ki se bo definitivno reševalo na posebni konferenci evropskih držav za vzhodne reparacije.

»Gospodarski krogi« in reforma delavskega zavarovanja.

Poročali smo že, kako si zamišljajo »gospodarski krogi mariborske oblasti« revizijo zakonov o zaščiti delavcev in o inspekciji dela. Njihovi »predlogi« za revizijo zavarovanja so naravnost kuriozni, a obenem silno smešni. S tem si je pač tisti »gospodarski krog«, ki jih je sestavljal, pridobil nesmrtno slavo.

Ponavljja se zopet stara demagogija, da so namreč »prispevki za bolniško in nezgodno zavarovanje eno največjih bremen za pridobitnike«. Med izdatki zavodov zavarovanja graja ta »gospodarski krog« celo porodniške stroške in one za nego zob. Dalje napada neko kapitalno kritje, ki ga v našem zavarovanju pravzaprav sploh ni, kar bi učeni »gospodarski krog« pač lahko vedel. Nato pa se spozabi celo tako, da za svoje nestrokovne utemeljitve skuša najti utemeljitve v poročilu naše Delavske zbornice za l. 1925 in 1926. Dalje pravi, da bi nezgodno zavarovanje sploh ne smelo biti obvezno, ker baže v nekaterih strokah sploh ni nezgod. Smešnost prve vrste! V napotje so mu tudi po

zakonu predvidene volitve za glavno skupščino in ravnateljstvo.

Predlogi: Prispevke naj plačuje vse delavstvo. Za vsakih 30—50.000 zavarovancev naj se ustanovi samostojen urad. Uprave naj vodijo delodajalci in delojemalci (Prispevke naj plačujejo samo delojemalci! »Ti pa znajo!«) Nezgodno zavarovanje naj bo popolnoma ločeno od ostalega. Sodišče delavskega zavarovanja naj odpade. Itd., itd.

Po svetu.

Italija. Ko je g. Mussolini l. 1922 s svojim pohodom v Rim zgrabil za državno krmilo s tem, da je s silo strmoglavlil tedanjo parlamentarno vlado, je bila prva njegova skrb, da osvojeno pozicijo ohrani in utrdi. V tistem času je imel silno močne nasprotnike v socialistih in ljudovcih (popolarjih). Z brutalno fizično silo je strl voditelje obeh njemu nasprotnih skupin in pozaprl vse, ki so upali kakorkoli nastopiti proti njemu in njegovemu režimu. — Matteotija so njegovi ljudje umorili, don Sturzo se je ravno še pravočasno umaknil v inozemstvo, nekateri vplivni voditelji so morali na samotne Lipare v konfinacijo, drugi so ubežali preko meje.

Ko se je Mussolini na ta način znebil vseh nevarnih nasprotnikov in prisilil vse druge k molku, je bilo potrebno, da mnogo pričakujočim Italijanom pokaže svojo silo in sposobnost tudi pri vodstvu države. V ta namen je bil zamišljen od Mussolinija pomp, ki bo toplokrvne Italijane navdušil in vžgal.

Najprej je s pompoznimi gestami zdravil finance tako, da je spravil vse italijansko javno gospodarstvo v odvisnost ameriškega velekapitala. Nato je napovedoval velikansko porast italijanske zemlje s kolonijami in večanje vpliva in moči z rastočo mornarico. — Kmalu nato pa je — da bi ja ne bil pozabljen — pričel izživati zapadne in vzhodne sosedne in skušal povzročiti novo vojno, da bi se proslavil. Zaupal je na prijateljstvo in tiho podporo Anglije, kjer so bili konservativci na vladi in je bil z njimi v dobrih odnosih. Ker mu ni uspelo, da doseže zunanje-politične uspehe in ker mu niso izzivalci reagirali tako, da bi jim lahko vojno napovedal, se je lotil zopet pompa na znotraj v državi.

Da ojači svoj režim kar najbolj, se je lotil sporazumevanja s papežem. — Uspelo mu je po svoje rešiti tako zvano rimsko vprašanje in je pri volitvah v marec t. l. šla na volišče skoro vsa italijanska duhovščina na čelu za fašizem. Tudi po cerkvah se je proslavljala fašizem tako, kakor se ni doslej še nikak pokret. Ko pa so volitve minule in je iz njih izšel Mussolini kot mož brez nasprotnikov, je obrnil svojo ost — zopet zaradi pompa — proti svojim sopogodnikom. Sedaj že razglašča, da sporazum z Vatikanom pomeni le afirmacijo države s strani Vatikana in da ta sporazum ne pomeni svobode Cerkve tako kakor si jo zamišljajo stvaritelji katoliške akeije.

Sam sporazum z Vatikanom je bila velika senzacija in za fašizem velik pomp. Ko pa se je ta malo polegla, je bilo treba novega, da se vzdrži stalno neka napetost med državljani oziroma podaniki. Na strankinem glasovanju je Mussolini odložil vsa ministrska mesta razen predsedstva in za notranje zadeve in imenoval sedem novih ministrov.

To je sicer brez vsakega posebnega pomena, a senzacija je le. Vajnejša na tem zboru je bila Mussolinijeva odločitev, da svojo stranko vtelesi v državo. Fašistične funkcije bo odslej imenoval kralj, na Mussolinijev predlog seveda. Jasno, da s tem prevzame država tudi breme vzdrževanja fašist. stranke. Kar bi se drugod označevalo kot korupcija, se je v Italiji uzakonilo.

Tako gre fašizem in Mussolini od senzacije do senzacije, da vzdrži italijansko ljudstvo v nekem stalnem pričakovanju na boljše čase in zakrije nevzdržno propadanje in bedo Italije.

V Nemčiji so tudi skomine po oblasti fašistom tako zrastle, da so nameravali omajati sedanjo demokratično oblast z raznimi bombnimi atentati in jo nato strmoglavit z energično akcijo svoje bojne organizacije. Vendar je državna oblast zaenkrat nameravani naval preprečila in atentatorje ter povzročitelje spravila začasno na varno v zapore.

Po sporazumu v Haagu so zavezniki začeli izpraznjevati nemško ozemlje ob Renu. Ker je Nemčija za to ugodnost prevzela nekatere nove finančne obveze, je sedaj v Nemčiji živahna agitacija proti Youngovem načrtu, ki vsebuje ta medsebojna popuščanja in obveze. Dsničarji hočejo, da se izvrši ljudsko glasovanje (plebiscit) o tem, da li se naj sprejme Youngov načrt ali ne. V mednarodnem svetu seveda ta akcija Nemčiji škoduje, ker potrjuje in jača bojazen, da je še mogoče, da se nova miroljubna Nemčija zopet povrne v staro Viljemovo imperialistično Nemčijo.

Na zasedanju Društva narodov je glavni problem razorožitve. Anglija je prevzela inicijativo in stavlja razne predloge. Ona sama se je z Združenimi državami Severne Amerike že zedinila glede pomorske razorožitve. V Evropi je seveda ta problem zelo težaven, ker nihče noče začeti in ker ni organizacije, ki bi posamezne države lahko prisilila k morebitni sporazumno dogovorjeni razorožitvi.

Kot prva etapa Panevropske naj bi bila podonavna konfederacija. Zunanji ministri male antante se baže že razgovarjajo z avstrijskim ministrskim predsednikom o možnosti zveze oziroma gospodar. zbližanja obdonavskih držav.

Razno.

Občni zbor Gradbene zadrage »Delavski dom«, reg. zadruga z omeje. zavezo v Ljubljani se bo vršil v soboto, 28. sept. 1929 ob 8 zvečer v prostorih Jugoslovanske strokovne Zveze. — Delavska zbornica.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva;
2. Odobrenje računskega zaključka za leto 1928;
3. Volitev načelstva in nadzorstva;
4. Slučajnosti.

Ako bi ob napovedani uri občni zbor ne bil sklepčen, se vrši občni zbor čez pol ure na istem kraju in z istim dnevnim redom ob vsaki udeležbi. — Načelstvo.

Skupščina članov I. del. konz. društva za Ljubljano in okolico se bo vršila v soboto, 22. septembra ob 6 zvečer v prostorih na Kongresnem trgu št. 2. — Odbor.

Osebnostne legitimacije v Zagrebu. Policijska uprava v Zagrebu je odredila, da vsi policijci Zagreba dvignejo pri policiji osebne legitimacije v svrhu olajšanja policijskega postopka pri ugotavljanju identitete.

Krekova mladina.

Centrala. Prejeli ste načrte in predloge za plenarno sejo. Preštudirajte in pošljite svoje misli in predloge.

Plenarna seja Centrale se bo vršila v nedeljo 6. oktobra ob 9 dopoldne v Delavski zbornici na Miklošičevi cesti 22. Dnevni red je razviden iz okrožnic.

Litija. Ustanovni občni zbor podružnice v Litiji se bo vršil v nedeljo, 22. sept. ob 13 v Švarcovi hosti. Pride zastopnik iz Centrale. — Tovariši, somišljeniki, na občni zbor!

Zagorje. Ustanovni občni zbor podružnice v Zagorju se bo vršil v nedeljo, 29. sept. Poagitirajte, da nas bo na občnem zboru čim več. Pride zastopnik od Centrale.

Nova naša zadruga.

V kratkem bo stopila v življenje naša nova zadruga, Delavska posojilnica v Celju, registrirana zadruga z omejeno zavezo. Naše zadrugištvostopa naprej. Naše delavstvo prihaja do spoznanja, da je edina rešitev sistematično delo na vseh poljih. Zadrugištvo naj nas osamosvoji, gospodarsko in socialistično vzgoji in naj da vsemu našemu pokretu silo, da napreduje s pospešeno hitrostjo.

Zadrugištvo je gospodarski organ socializma. Zato naj naši tovariši povsod slede zgledu Celjanov. V vsak delavski kraj delavsko posojilnico!

Kaj piše zaveden delavec.

Koliko delavcev je, ki so tako slepi, da ne vidijo potrebe strokovne organizacije. Ne razgiblje jih pritisk delodajavcev in ne pride jim na misel, da si morejo izboljšati svoj položaj le potom strokovnih organizacij, da more predru-gačiti sedanji položaj le sila organizirane-ga delavstva.

Veliko pa je tudi takih, ki plačujejo svoje prispevke strokovni organizaciji le iz navade, nekako prisiljeni, z veliko ne-jevoljo in se pripravljajo za vsak dinar, ki ga plačajo organizaciji. Seveda se ne bra-nijo pridobitev, ki jim jih izbojujejo raz-redni tovariši, dobri strokovničarji.

Prinašamo odlomek iz pisma našega tovariša, ki si mora služiti kruh izven Slovenije, da bodo videli tisti, ki niso tako zavedni, kakor naš tovariš v Novem Sadu, kako je strokovna organizacija po-trebna.

»Z veseljem plačam članarino. Člo-vek spozna pravi pomen delavske orga-nizacije šele takrat, ko gre malo iz Slo-venije za delom, da vidi, kako delajo z delavstvom tam, kjer ni nikake organi-zacije in nikake zavednosti. Kot vidim tukaj v Novem Sadu, delajo po deset, pa tudi po 12 ur dnevno (izjema je pač v nekaterih obratih). Pa vprašam koga, ali mora delati toliko časa, in on pravi, da hvali Boga, da sploh delati sme... Vidim, da je v njih še veliko suženjske-ga duha...

Ako bi se vsi delavci v Sloveniji za-vedali, kake koristi bi imeli od strokov-ne organizacije, bi se organizirali, se je ne bi bali in zabavljali, temveč bi složno delali in dosegli to, kar bi želeli. Člana-rina je tako majhna, da se ne pozna. Ne-kateri bi lahko vsako soboto pol litra manj spili, pa bi bilo dovolj za članarino in glava bi zdrava ostala.«

Nihče ne more bolj točno in jasno po-vedati in obrazložiti, kakor tisti, ki ima izkušnje. Zato pa pojdemo vase in se oklenimo strokovne organizacije!

Premog v Sloveniji.

Produkcija premogovnikov je bila v juliju nenavadno visoka. V tem mesecu je bilo nakopanih **190.517 ton**, to je za 44.250 ton več kakor lani in za 49.314 ton več kakor predlanskim (v juniju te-koče leto je znašala produkcija 174.597 ton, v maju pa 179.008 ton). S tem so slovenski rudniki dosegli **nov produk-cijski rekord za poletne mesece**. Pri tem pa je treba upoštevati, da so bile oddaje v tem mesecu še za 7184 ton večje kakor pa je znašala produkcija, tako da so morali premogovniki to ko-ličino oddati od zalog, ki so si jih na-kopičili glede na pričakovano večjo po-trebo pred uveljavitvijo napovedane-ga povišanja tarif (1. septembra) in glede na jesensko potrebo.

V juniju je bilo povprečno število zaposlenih delavcev dalje zelo visoko in se je v primeri s prejšnjim mesecem še povečalo za 164 na 9983. V ostalem je bilo zaposlenih 258 uradnikov in 244 paznikov.

V prvih sedmih mesecih tekočega leta je produkcija premogovnikov v Slo-veniji narasla na **1.287.125 ton** napram 1.033.640 tonam v istem razdobju lan-skega leta in 1.032.350 tonam v istem razdobju l. 1927. **Napram lani znaša to-rej povečanje produkcije že 253.485 ton ali preko 25 odstotkov.**

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 12 hlapcem, 8 mizarjem, 4 čevljarjem, 12 zi-darjem, 14 tesarjem, 10 pleskarjem-sobo-slikarjem, 2 sodarskim pomočnikom, 1 kamnoseku, 3 pečarskim pomočnikom, 2 kleparjem, 15 navadnim delavcem, 1 sla-šičarskemu pomočniku, 1 mlinarskemu pomočniku, 1 pokladalcu parketov, 50 te-sačem, 1 stavb. ključavničarju, 1 steklar-skemu pomočniku, 1 sedlarskemu pomoč-niku, 40 rudarjem, 1 pilarju, 1 kov. po-močniku, 1 elektromonterju, 2 krojaškim pomočnikom, 3 krznarjem, 1 brivskemu pomočniku, 1 klobučarskemu pomočniku, 16 vajencem. — Zenskam: 1 natakariči, 1 pletiki, 2 šteparicam, 4 služkinjam, 3 kmečkim deklam, 1 postrežnici.

Celje. Delo je na razpolago: 6 hlap-cem za konje, 2 majerjem kravarjem, 12 poljskim delavcem, 20 gozdn. delavcem, 20 rudarjem, 1 pečarju, 20 delavcem za gradnjo ceste, 15 zemelj. delavcem, 5 minerjem, 4 kovačem, 1 kleparju, 1 klju-čavničarju, 8 mizarjem, 4 sodarjem, 1 ko-larju, 2 tapetnikom, 12 zidarjem, 15 te-žakom, 3 soboslikarjem, 6 čevljarjem, 9 vajencem. — Vajencem: kovaškim, kleparskim, mizarskim, sodarskim, se-dlarskim in mesarskim. — Zenskam: 20 deklam, 2 šiviljam, 1 račun. nataka-rici, 4 tovar. delavkam, 6 kuharicam, 2 hotel. kuharicam, 12 služkinjam, 4 varuč-kam, 3 vajenkam.

V vsako hišo »Delavsko Pravico«.

Za kratek čas.

Odkritosrčno. Mati: Kako ste se predrznili sinoči mojo hčer v temnem vrtu poljubiti? — On: Zdaj, ko sem jo po dnevi videl, se temu sam čudim!

V gostilni. Tujec: Kako, da se je lansko leto tu pri vas legar tako razpa-sel? — Stalni gost: Vsled slabe vode seveda, jaz ga nisem imel.

Med prijatelji. Ana: Uršika, kako, da si danes tako slabe volje, ali sta se sprla z ženinom, saj Ti si mu vendar vse na svetu! — Uršika: Ah kaj, pri poljubovanju sem Uršika, če pa pride govor na možitev, sem pa Urša.

Copata. Učitelj: Napravimo ne-kaj stavkov z osebnimi zaimki: jaz, ti, on. Če n. pr. reče oče: jaz grem danes na sprehod, kaj reče nato mati očetu? — Mali Janezek: Ti boš ostal doma.

Učitelj: Kaj stori nato oče?

Janezek: On ostane doma.

Dobro se je odrezal. Baron (pre-cej neotesan): Vi ne spadate med izobra-žene ljudi, ampak med osle in vole, če se ne predrugačite.

Razočaranje. Tujec (začuden): Gospod gostilničar, ali me mar poznajo Vaši gostje? Ko sem namreč vstopil, so vsi kakor iz enega grla vzkliknili: A-a-a!

Gostilničar: To je pa tako: pivo je na koncu in so vsi čakali, če kdo pride, da naroči zadnji vrček. Zdaj bomo pa nastavili sveže pivo in si boste tudi še Vi lahko popravili usta z njim.

Nekaj je slutil. Stric: No, Jane-zek, jutri bodo pa že počitnice.

Janezek: Oh, striček, pa tudi spričevala.

Umljivo. Služkinja: Ali ne bodo vzeli šticeljna, gospa?

Gospa: Seveda ne, potem ne mo-rem nič z rokami govoriti.

Nenavadna opora. Oče: Jaz imam že precejšnjo oporo v svojih dveh sinčkih.

Prijatelj: Kako to misliš? — Oče: Vsak večer me peljeta iz go-stilne domov.

V zadružni kleti
Kongresni trg št. 2 v Ljubljani
so popolnoma prenovljeni prostori

Dobi se dobra in cena jed in pijača
Pristojbina za nočni obisk pavšalirana
Poskusite in sodite!

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuref

»Etienne, ne hodite. Ostanite. Pozabite me in ostanite radi svojih domačih.«

»Se kaj. Vi se z mano ne morete poročiti, jaz pa ne morem ostati. Mati me ne potolaži. Odslej mi vsi bregovi Loire govore o vas. Preveč sem jim o vas govoril. Odločil sem se. Trije sinovi pri nas so že na morju. Oče je računal name, da prevzamem ribištvo. A tudi četrti se poda na morje in vi, vi ste tako hoteli.«

Zasmel se je od srda in bridkosti:

»Odprite jutri svoje okno, gospodična Hen-rietta, in pogledjte proti loirski ladjedelnici. Jutri že boste videli, da bodo začeli graditi ribiško barko. Ime ji bo kakor vam, »Henrietta«. Ona me popelje čimprej mogoče daleč od tod, kjer je trpljenja pre-več. In nikdar več se ne vrnem, nikdar več.«

Iztegnil je roko proti zapadu, kjer je ležal bel oblak, skočil preko dveh stopnic, stekel navzdol in se izgubil za obrežno pečino.

Henrietta je ponavljala, ko da so se ji misli ustavile:

»Da mi je spregovoril poprej. Vse moje živ-ljenje bi bilo drugačno. Pa da ga pustim, da odide.«

Toda ni mu sledila.

Strmela je v bleščeči zliv reke, ki je bil nanj pokazal. Videla je še, kako se oddaljuje barka, ki se ne vrne nikdar več.

Nekaj sprehajalcev z griča Miseri je že stopalo po stopnicah navzdol in se zadevalo vanjo. Iztrgala se je iz sna, stopila spet navzgor in rekla od srca iskreno, sklonjena nad Marcello Esnaultovo, ki je to pot ni razumela:

»Nikdar ne boš vedel, kako danes ljubim svojo ljubo Marcelo.«

XXVII.

Pri gospe Clemenci so se naročila kopičila. Henrietta je v tednih, ki so sledili nedelji, ko se je bila ločila od Etienna, imela malo časa, da raz-mišlja o sebi.

Proti koncu januarja jo je presenetilo neko jutro, da jo je Eloi Madiot čakal spodaj pred stop-nicami gospe Clemence. Komaj jo je zogledal, da je šla po stopnicah navzdol, že je spregovoril:

»Pomisli, mala, Antoine...«

»No?«

Stari Madiot je bil vedno zmeden. Zasopihan je bil od dolge poti in govoril je odsekano...

»Antoine pride pred vojaško sodišče...«

»Ah, moj Bog,« je rekla Henrietta. »Slutila sem tako.«

»Jaz tudi, veš, ne da bi ti bil povedal. Sramota. Madiot, moj nečak, pa pred vojaškim sodiščem. To pride v časopisje.«

»Kaj pa je storil?«

»Prihajam iz Mauves. Etienne ne ve nič po-drobnega. Vem samo to, kar mi je povedal on. Zdi se, da je imel Antoine kako reč z nekim častnikom v eni izmed spalnic, pred dvema dnevoma baje...«

»Stavim, da z Lemariejem...«

Z eno roko se je držala za ograjo. Sklonila se je bila naprej.

Pogledal jo je in je poskušal, kako bi se iz-ognil nevarnosti in se ne bi izdal.

»Da,« je dejal, »Lemarie ali kateri drugi, kaj za to. Stvar ostane ista, saj veš. Razžalil ga je, ga udaril. Pri vojaščini ni hujšega...«

»Ali,« ga je prekinila, »— kazen? In kazen?« Videl jo je tako zgrozen, da bi bil najrajši vzel besedo nazaj.

»No, to je različno, mala...«

»Smrt, kaj ne? Tako kruti so. Smrt. Oh, ljubi stric Madiot, in vendar — naš Antoine...«

Stari je pristopil eno stopnico bliže, ker se mu je bila zasmilila. Henrietta je ihtela. Položil je roko na dekletovo ramo in rekel:

»Ne, dete... Ni bilo prav, da sem prena-gljeno zinil... Saj se prav ne vem, kaj se je zgodilo... morda ni tako hudo... Nikar tako ne jokaj... Če-stokrat se kateri s samo ječo izmaže... Henrietta, če ti pravim, da Etienne ne ve nič podrobnega. Ne žaluj... saj si že dovolj trudna... Počakajva...«

Zvedela sta kmalu ono malo, kar jima je še preostalo izvedeti.

Še preveč res je bilo. Ko so se bili usodnega dne vojaki vrnili od strelnih vaj, je bil vstopil An-toine v tujo spalnico. Prej je bil pil. Korporal mu je bil ukazal, naj odide. Antoine ga je ozmerjal. Pod-poročnika Lemarieja je priklical nastali hrup. Za-hteval je red. Tedaj se je bil Antoine zakadil vanj in ga dvakrat sunil z nogo. Kričal je: »Temu pa še posvetim.« V hipu so se bili polastili siroveža. Se-daj se je pripravljalo postopanje in Antoina naj bi sodili v Nantu, sedežu vojaške uprave.

Preizkušnja je bila trda za Henrietto, še trša za starega Madiotja.

Starega vojaka je zadelo v njegovem ponosu, ki ga je imel kot dober služabnik svoje domovine. Zadelo ga je v tistem, kar mu je bilo drago in nad vse sveto, v spoštovanju vojske. Trpel je ob misli, da se bo njegovo ime imenovalo pred vojaškim so-diščem in to celo v zvezi z obtožencem, ki bo skoraj obsojen, zakaj sodba zanj ni bila več sporna. A dru-gačen nemir mu je polnil prsi in mu jemal počitek in spanje; Antoine bo govoril. Tajnost bo prišla v javnost pri belem dnevu ob razpravi. Preštudirali jo bodo kot enega izmed dokumentov, morda bo celo izšla v časopisju, ki se ga je Eloi praznoverno bal. Zakaj gotovo je bilo: da si reši življenje, je mo-gel poskusiti Antoine samo eno sredstvo. Dejstev ni bilo mogoče zanikati. Mogel je samo izpovedati: »Nisem ga udaril kot častnika. Maščeval sem se nad človekom, ki sem ga od doma in od krvi črtil. Le-mariejevi so bili vzrok smrti moje matere, moje lo-čitve s Henrietto, mojih uporniških nazorov, mo-jega zavoženega življenja. Šlo je za prepir od člo-veka do človeka, med sinom zapeljane matere in sinom zapeljivca.« To pove za gotovo, zlasti še, ker mrzi Henrietto.